

Nekrológy a spomienky

RNDr. Helena Šípošová, CSc. (17.07.1950 – †30.06.2022)
Spomienka na RNDr. Helenu Šípošovú, CSc.

Dňa 30. júna 2022 zomrela tragicky jedna z veľkých vedeckých osobností botaniky, ochrankyňa prírody s vrúcnyim vzťahom ku kvetene Slovenska, čestná členka Slovenskej botanickej spoločnosti a držiteľka Holubyho pamätnej medaily SBS RNDr. Helena Šípošová, CSc., rod. Kováčiková. Správa o úmrtí nás všetkých prekvapila a zaskočila i preto, že len nedávno v plnom zdraví, dobrej pohode a pracovnom eláne oslávila svoje životné jubileum.

Narodila sa narodila 17. júla 1950 v Kovarciach v okr. Topoľčany, základné stredoškolské vzdelanie absol-

vovala v rodnom kraji v r. 1956–1968. V štúdiu pokračovala od r. 1973 na Prírodovedeckej fakulte UK odbor biológia chémia, neskôr len biológia, ktoré ukončila v r. 1973. V rámci diplomovej práce sa venovala floristickému výskumu pohoria Tribeč. Po ukončení vysokoškolského štúdia nastúpila do Prírodovedného múzea SNM v Bratislave, potom na študijný pobyt na Botanický ústav SAV v Bratislave. V r. 1974 obhájila rigoróznú prácu na tému rozšírenie cievnatých rastlín v strednej časti pohoria Tribeč. Neskôr sa v rámci internej aspirantúry venovala taxonomicko-chorologickému štúdiu druhov *Galium austriacum* a *G. anisophyllum* na Slovensku. Kandidátsku dizertačnú prácu obhájila v r. 1987 a získala vedeckú hodnosť kandidáta biologických vied (CSc.). Na Botanickom ústave na Oddelení taxonómie vyšších rastlín pracovala až do konca r. 2014.

Dr. Šípošová sa na BÚ SAV podieľala najmä na riešení projektov VEGA a APVV, ktorých výsledky sa uplatnili v edícii diela Flóra Slovenska, bola autorkou alebo spoluautorkou niekoľkých čefadí (*Bignoniaceae*, *Globulariaceae*, *Lentibulariaceae* a *Papaveraceae*) a množstva rodov (*Brassica*, *Brunnera*, *Cakile*, *Chaenomeles*, *Chelidonium*, *Cydonia*, *Echinocystis*, *Eschscholtzia*, *Erophila*, *Fagopyrum*, *Fallopia*, *Glaucium*, *Hackelia*, *Hornungia*, *Hottonia*, *Leucosinapis*, *Macleaya*, *Melampyrum*, *Mespilus*, *Papaver*, *Raphanus*, *Rapistrum*, *Reynoutria*, *Sinapis*, *Spergula*, *Teesdalia*, *Viola*). Okrem toho bola internou recenzentkou viacerých dodaných autor-ských rukopisov a tiež spolueditorkou dvoch zväzkov uvedenej edície (V/4 2006 a VI/1. 2008). Ako členka spolupracovníkov troch zväzkov edície bola ocenená v rokoch 1994, 2009 a 2017 Cenou SAV a v r. 2009 aj Cenou Literárneho fondu. Spolupracovala (za Slovenskú republiku) aj ako prispievateľka chorologických údajov zástupcov čefade *Rosaceae* do významnej európskej edície diela Atlas Florae Europaeae (vol. 13, 14, 15, 16, 17,) a podieľala sa významnou mierou aj na spracovaní viacerých rodov do pripravovanej publikácie Malá Flóra Slovenska.

Výsledkom jej dlhoročnej práce sú významné aj ďalšie knižné publikácie, najmä encyklopédia z r. 2010 s titulom *Osobnosti botaniky na Slovensku* (v ktorej je spolueditorkou diela a autor-kou viacerých hesiel), obsahuje biografický slovník osobností, ktoré sa zaslúžili o rozvoj klas-ickej a úžitkovej botaniky. V publikácii sú zhromaždené údaje o 630 osobnostiach botaniky, je tu zohľadnené množstvo doteraz publikovanej literatúry, ako aj doteraz neznáme alebo len málo známe nepublikované údaje, najmä vlastné spomienky na kolegov, spolupracovníkov či učiteľov, alebo informácie z archívnych materiálov a nových výskumov. Za editorskú prácu na knihe získala v r. 2011 ocenenie Prémie J. M. Hurbana od Národného biografického ústavu Slovenskej národnej knižnice. Ďalšia významná, historicky zameraná knižná publikácia (vydané v r. 2010) je *Herbárová kolekcia Flora Piešťanensis – Flora Pityanensis* v Balneologickom múzeu v Piešťanoch a Karel Domin. V r. 2013 jej vyšla v spoluautorstve výnimočná knižná publikácia *Plody a semená rastlín* v tvorbe ozdôb a šperkov, za ktorú získali autorky v r. 2014 *Cenu Rektora UKF v Nitre*. *Plody a semená rastlín* ako aj ozdobných výrobkov z nich inštalovali na viacerých prírodovedných výstavách po celom Slovensku. Treba zdôrazniť, že sa v posledných rokoch profesionálnej kariéry intenzívne venovala zveľadeniu kolekcie semien a plodov rastlín a v r. 2008 založila novú herbárovú kolekciu plodov a semien rastlín v rámci herbára SAV (*Collection fructorum et seminorum in Herbar SAV*). Angažovala sa aj v populárno-náučných prekladoch (najmä botanických knižných diel vydavateľ-stva Ikar) z anglického jazyka.

Dr. Šípošová bola tiež aktívna v Slovenskej botanickej spoločnosti pri SAV, jej činnosť sa spája s pravidelnými prednáškami, vedením Sekcie systematickej botaniky a geobotaniky, funkcie vedeckej tajomníčky SBS, spoluorganizovaním 7. Zjazdu SBS v Hrabušiciach. Bola členkou výboru Nadácie Jána Futáka, od r. 1997 Spolku botanikov Jana Futáka n. o. a spoluorganizovala viacero ročníkov populárneho seminára *Kuriózne zbery, nové nálezy objavy k rozšíreniu flóry Slovenska*.

Som rada, že som s Helenkou Šípošovou pracovala na jednom pracovisku (nielen ako kole-gyňa, ale aj ako kamarátka), absolvovala s ňou mnoho služobných ciest, prediskutovali a riešili sme mnohé pracovné problémy. Spomínam na spoločné služobné začiatky terénneho výskumu, kedy sme okrem výskumu rastlín, najmä jej zásluhou hľadali a obdivovali ľudovú architektúru dreveníc a všade sme zbierali staré ľudové výrobky (napr. krosná, komody a i.).

Milá Helenka, lúčime sa s Tebou, v Tvojej osobe navždy odišla vynikajúca žena, usi-lovná, skromná a skvelá odborníčka, oddaná priateľka, milovníčka a obdivovateľka prírody. Patrí Ti naša vďaka a úcta za všetko, čo si pre slovenskú botaniku urobila. Zostaneš navždy zapísaná v našich srdciach.

Rozlúčka sa konala v Dome smútku na Sklabinskej ulici v Martine 6. júla 2022.

KORNÉLIA GOLIAŠOVÁ

Doc. RNDr. Rudolf Šoltés, CSc. (8. 4. 1945 – †9. 1. 2023)

Začiatkom roka zasiahla botanickú pospolitosť smutná správa – 9. januára 2023 navždy odišiel doc. RNDr. Rudolf Šoltés, CSc. Narodil sa 8. apríla 1945 v Poprade-Veľkej. Stredoškolské štúdium s maturitou absolvoval na Priemyselnej škole chemickej vo Svite v rokoch 1959 – 1963. Vyštudoval Prírodovedeckú fakultu Univerzity Komenského v Bratislave, kde promoval v roku 1969 v študijnom odbore biológia. Titul RNDr. vo vednom odbore botanika získal obhajobou rigoróznejšej práce o štyri roky neskôr. Vedecký titul CSc. mu bol udelený v r. 1985 v študijnom odbore botanika, obhájením kandidátskej dizertačnej práce „Ekologicko-syntaxonomické hodnotenie bryocenóz Vysokých a Belianskych Tatier“. Vedecko-pedagogický titul docent získal v roku 2014 na Fakulte ekológie a environmentalistiky TU vo Zvolene v odbore Všeobecná ekológia a ekológia jedinca a populácií.

Po skončení štúdia pôsobil ako vedecký pracovník v rokoch 1969-1974 na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave, v r. 1974 – 2007 na Výskumnej stanici TANAPu v Tatranskej Lomnici. Od roku 2008 až do odchodu na dôchodok pracoval vo Výskumnom ústave vysokohorskej biológie Žilinskej univerzity v Tatranskej Javorine, kde sa okrem vedecko-výskumnej činnosti podieľal aj na pedagogickom procese ako interný prednášajúci formou prednášok a cvičení z viacerých predmetov. Odchodom do dôchodku sa však jeho pedagogická činnosť neskončila. Naďalej sa venoval výchove doktorandov, s ktorými bežne konzultoval doma, vo svojom byte. Ohľadom konzultácií sa naňho spoľahlivo obracali aj kolegovia z vedeckých pracovísk, ktorým vždy pohotovo reagoval na maily a telefonáty.

Jeho vedecká činnosť bola orientovaná najmä na ekológiu jedinca a populácií, bryologický výskum, vysokohorskú flóru a vegetáciu, ale aj biomonitoring a paleobotaniku. Bol popredným odborníkom na glaciálne relikty bryoflóry Slovenska a na rod *Sphagnum*. Kým mu to dovolil zrak, trpezlivo a ochotne určoval množstvá machorastov z fytoecologických zápisov mnohým botanikom. Jeho vedecko-výskumná činnosť je známa v národnom aj v medzinárodnom meradle. Absolvoval prednáškové pobyty vo viacerých krajinách, bol členom Európskej komisie pre ochranu machorastov a členom Pracovnej skupiny pre ekosystémové služby pri Ministerstve životného prostredia SR. Zároveň bol aktívny v praktickej ochrane prírody a významne sa pričínil o popularizáciu botaniky ako spoluautor viacerých odborných publikácií. Spolu s kolegami stál za návrhom Expozície tatranskej prírody v Tatranskej Lomnici, ktorú každoročne navštevujú tisícky turistov. Koncom 80. rokov 20. storočia bol vedúcim pracovnej skupiny pre prípravu podkladov na vyhlásenie štátnych prírodných rezervácií, významne prispel k vytvoreniu Červeného zoznamu machorastov Slovenska. Po kreovaní Nomenklatorickej komisie Slovenskej botanickej spoločnosti pri SAV aktívne pracoval v jej bryologickej sekcii. Má obrovskú zásluhu na skompletizovaní (revidovaní existujúcich a tvorbe nových) slovenských mien machorastov. Publikovaniu súborného menoslovia (Šoltés & Kliment 2018b, 2020) predchádzala séria špecializovaných príspevkov v časopise Kultúra slova.

Za prínos pre rozvoj slovenskej botaniky mu Slovenská botanická spoločnosť pri SAV pri príležitosti 60. narodenin v r. 2005 udelila titul „Zaslúžilý člen Slovenskej botanickej spoločnosti“.

Napriek zdravotným problémom bol stále publikačne aktívny, v rokoch 2020 – 2021 sa podieľal na publikovaní aktualizovaných zoznamov a červených zoznamov machorastov Slovenska. Jeho posledné významné dielo, kde stál na čele autorského kolektívu, je Atlas machorastov Slovenska (2021), ktoré získalo Cenu Literárneho fondu 2021 v kategórii prírodných vied. Vyjdeniu tohto diela, ktoré bolo jeho srdcovou záležitosťou, venoval roky všestrannej prípravy vrátane vlastnoručne kreslených peroviek jednotlivých druhov. Svet machorastov, ich biotopy a ekologické nároky sa širšej verejnosti snažil priblížiť aj výstavou Machorasty Slovenska v priestoroch infocentra Výskumnej stanice a Múzea TANAP-u v Tatranskej Lomnici (24. 3. 2022 – 20. 5. 2022), ktorú zorganizoval v spolupráci s pracovníkmi múzea.

Jeho tvorivý duch sa prejavil aj pri prístupe k fyto geografickej analýze machorastov, keď sa na príklade Veľkej Fatry pokúsil, pomocou štatistických metód, o hodnotenie vzájomného vzťahu goeolementov a ich vertikálneho rozšírenia v tomto modelovom území.

Poznali sme ho ako dôsledného, vytrvalého a spoľahlivého vedeckého, pedagogického aj terénneho pracovníka, a zároveň ako skromného kolegu i priateľa. Jeho odchod znamená pre nás stratu výnimočného človeka, ktorý zostane v našich spomienkach.

Pri príležitosti životných jubileí Rudolfa Šoltésa bola v Bulletin Slovenskej botanickej spoločnosti (roč. 27, str. 225–229 a roč. 37, č. 2, str. 245–249) uverejnená jeho publikačná činnosť od roku 2004, resp. 2015. Nižšie uvádzame jeho bibliografiu od roku 2015.

2015

Mráz M. & Šoltés R. (2015): *Fallopia japonica* (Houtt.) Ronse Decr. as bioindicator of pollution in the experimental study area Ružomberok. – *Oecologia Montana* 24(2): 41–49.

Šoltés R., Dítě D., Mihálik D., Ondreičková K., Hrehová Z., Maximová N. & Sedláková B. (2015): Seasonal variation in bryophytes cover in the calcareous mire Belianske luky, Slovakia. – *Pakistan Journal of Botany*, 47: 255–262.

Šoltés R. & Zubaľová I. (2015): Bryophytes of the Special Areas of Conservation Humenský Sokol and Brekovský hradný vrch (the Eastern Carpathians, Slovakia). – *Thaiszia – Journal of Botany*, Košice, 25(2): 97–110.

2016

Homolová Z., Šoltés R., Kyselová Z. & Školek J. (2016): The use of canonical analysis and factor analysis for identification of successional trajectories on disaster area in the Tatra Mts, Slovakia. – *Thaiszia – Journal of Botany*, Košice, 26(2): 139–152.

2017

Böhmová P. & Šoltés R. (2017): Accumulation of selected element deposition in the organs of *Fallopia japonica* during ontogeny. – *Oecologia Montana* 26(1): 35–46.

Kliment J. & Šoltés R. (2017): Nové a revidované slovenské mená machorastov. 1. Odstraňovanie rodovej homonymie. – *Kultúra slova* 51: 217–229.

Sendecká M. & Šoltés R. (2017): Seasonal changes in the dust nuisance and contamination of mosses in the experimental study area Ružomberok. – *Oecologia Montana* 26(1): 24–34.

Solár J., Janiga M., Šoltés R., Klemová-Gregušková E. & Stoklasa, J. (2017): Current biodiversity and hotspots in the primeval beech forest – Poloniny National Park, the Eastern Carpathians (Slovakia). – *Oecologia Montana* 26: 1–11.

Šoltés R. & Kliment, J. (2017a): Nové a revidované slovenské mená machorastov. 2. Lesnícky významné machorasty a významné machorasty mokraďí. – *Kultúra slova* 51, 282–294.

Šoltés R. & Kliment J. (2017b): Nové a revidované slovenské mená machorastov. 3. Machorasty Červeného zoznamu. – *Kultúra slova* 51: 333–345.

2018

Dítě D., Hájek M., Svitková I., Košuthová A., Šoltés R. & Kliment, J. (2018): Glacial-relict symptoms in the Western Carpathian flora. – *Folia Geobotanica*, 53: 277–300.

Homolová Z. & Šoltés R. (2018): Successional trajectories on disaster area in the High Tatra Mountains. The use of canonical analysis and factor analysis. – Lambert Academic Publishing.

Kliment J., Bernátová D., Kochjarová J., Hrivnák R. & Šoltés R. (2018): Nové nálezy dvoch kritických druhov bryoflóry Slovenska, *Campylium protensum* a *Palustriella falcata*. – *Bulletin Slovenskej botanickej spoločnosti* 40: 45–48.

Šoltés R. & Kliment J. (2018a): Nové a revidované slovenské mená machorastov. 4. Častejšie sa vyskytujúce druhy. – *Kultúra slova* 52: 146–164.

Šoltés R. & Kliment J. (2018b): Súčasný stav slovenského menoslovia machorastov. – *Ochrana prírody, Banská Bystrica*, 31: 20–67.

2020

Mišíková K., Godovičová K., Šírka P. & Šoltés, R. (2020): Checklist and red list of mosses (Bryophyta) of Slovakia. – *Biologia* 75(1): 21–37.

Šoltés R. & Kliment J. (2020): Slovenské menoslovie machorastov (november 2020). – *Ochrana prírody, Banská Bystrica*, 36: 5–80.

2021

Mišíková K., Godovičová K., Šírka P. & Šoltés R. (2021): Checklist and red list of hornworts (Anthocerotophyta) and liverworts (Marchantiophyta) of Slovakia. – *Biologia* 76(7): 2093–2103.

Šoltés R., Mišíková K., Kliment J., Dítě D., Homolová Z. & Mútnianová, M. (2021): Atlas machorastov Slovenska. – Veda, Bratislava.

2023

Šoltés R. 2023: Tian Shan: Vegetation as an environmental bioindicator. In: Janiga M., Janiga M. Jr. (eds.) *Water quality in watercourses of the Kyrgyz mountain environment*, pp xx, Institute of High Mountain Biology, Žilina University., Žilina.

Šoltés R. & Kliment J. (2023a): The use of multivariate techniques in phytogeographic analysis of bryophytes, case study: Veľká Fatra Mts. – *Oecologia Montana*, in press.

Šoltés R. & Kliment J. (2023b): Machorasty. – In Kliment J. & Hegedúšová Vantarová (eds), *Lišajníky, machorasty a cievnaté rastliny Národného parku Veľká Fatra*. Veda, Bratislava, in press.

KATARÍNA MIŠÍKOVÁ, JÁN KLIMENT, DANIEL DÍTĚ, MICHAL HÁJEK, ZBYNĚK HRADÍLEK,
JAN KUČERA, EVA MIKULÁŠKOVÁ, PAVEL ŠÍRKA

Vít Grulich (2. 10. 1956 – †24. 2. 2022)

Na to smutný ráno dnes nerad vzpomínám ...

Dvacátého čtvrtého února opravdu nebylo ráno jako každé jiné. Nájezdníci z východu vtrhli do svobodné země a odešel Vítěk Grulich.

Je to už rok a vzpomínky neblednou.

Když na podzim na fakultě, s ním spojil tři dekády svého života, proběhl vzpomínkový seminář, uvedl ho Milan Chytrý slovy, že to byl „skvělý botanik, jeden z nejlepších v Československu“. A k tomu nelze než dodat: svatá pravda. Vyrostl ve společné zemi, bydlel prakticky na pomezí, takže to měl stejně daleko do Aše jako do Čiernej nad Tisou, a květenu krkonošských plání znal stejně dobře jako podunajské luhy v době, kdy gabčíkovské moře bylo v nedohlednu.

Na obě strany také prakticky rovným dílem obracel své botanické zájmy, a tak se nelze divit, že je výrazně podepsán ve společné Červené knize, podílel se na zpracování Zoznamu nižších a vyšších rostlín Slovenska a má svůj podíl i ve Flóre Slovenska. Ale protože jízdní rády měl v malíku stejně jako cestovné poriadky, o mapách v hlavě nemluvě, vedly jeho cesty nezřídka i do nezapadlejších koutů, kde se daly nalézt netušené botanické klenoty, jež pak pečlivě založil do herbáře a botanické obci představil v příspěvcích o konkrétních druzích nebo lokalitách, vše patřičně zasazené do souvislostí – takové drobné „štětky“ tvořící kamínky v mozaice poznání zdejší květeny, která by bez autorů jako on byla setsakramentsky děravá... A když se od počátku devadesátých let začaly konat společné floristické kurzy jednou za tři roky na Slovensku, kdo na nich nemohl chybět?

Teď by mohl následovat bohatý výčet, kde všude byl, co napsal a k čemu přispěl – ale na tohle Vítěk nikdy moc nebyl. A protože v loňském roce leccos už napsáno bylo, spíš než opakovat již řečené si dovoluji pár střípků, možná trochu osobních, možná ne...

I když na to od pohledu vůbec nevypadal, ten člověk měl obdivuhodnou fyzickou. Když jsem coby mladý nadupaný sportovec, který uměl na dráze tři kiláky za deset minut a pětku za sedmáct, s jazykem na vestě stínoval sporého chlapíka v montérkách (neodmyslitelný terénní úbor), jak „vylétl“ ze dna dyjského kaňonu nahoru na vřesoviště, přišlo mi, že v očekávání toho, co tam uvidí, snad ani nevnímám tu strмину. A zatímco jsem nahore do sebe cpal mšlí tyčinky a hltal vodu, abych v letním žáru neodpadnul, Grulich posvačil lahvače a čilý jak rybka pádil dál. Kdo však znal jeho každodenní triatlon – v Břeclavi na kole na nádraží, vlakem do Brna, pěšky z nádraží na

Kotlářskou a navečer totéž zpět – ve kterém stlačil osobní rekord na 66 minut a ještě si po cestě stačil všimat, jaká akce je zrovna v Moulin Rouge, ten se ničemu nedivil.

A byl to člověk, pro kterého (řečeno možná s trochou nadsázky a možná ani ne) scientometrie byla sprosté slovo. Kolegy někdy až iritoval tím, že namísto článků s pořádným impaktem píše příspěvky na botany.cz, protože ho to prostě baví. Zvlášť po návratu z cest po světě, ze kterých si přivázel tisíce nových fotek cizokrajné flóry. Ty pak po večerech dourčoval a ládoval na web, kde po něm za patnáct let práce máme čtyři tisíce článků s popisy rozmanitých druhů, čeledí, květenných oblastí, ... Květena, Klíč, Pladias, tam všude nechal nesmazatelnou stopu, ale tohle byla jeho srdcovka.

A nakonec ze školního soudku: Máte problém se slovními ekvivalenty pro hodnocení A až F, když to máte vyplnit do státnicových protokolů? Výborně, velmi dobře, dobře ještě budiž, ale jak si proboha zapamatovat, zda D je uspokojivý a E vyhovující nebo naopak? Tak na to platí Grulichův postulát: éčko znamená, že adept vyhověl, ale neuspokojil ... v těchto poučkách bude žít věčně, stejně jako v přehršli sprostónárodních písni a nekorektních vtipů, které měl v zásobě 24 hodin denně a za které ho milovaly generace studentů bez rozdílu pohlaví, rasy i vyznání. Tady je svět ještě v pořádku a Vítku neboj, ještě dlouho bude!

Zkrátka a dobře, Vítek Grulich uměl krásně žít a skoro by se chtělo říct, že uměl i v nejlepším odejít. Jen s tím měl, sakra, ještě chvíli počkat!

PETR HROUDA

Jozef Ludovít Holuby – prvý čestný člen Československej botanickej spoločnosti

Dr. h.c. Jozef Ludovít Holuby (1836 – 1923) v posledných rokoch svojho života dostal viacero ocenení za jeho celoživotnú činnosť. Československá botanická spoločnosť (ČSBS) ho zvolila za čestného člena a Prírodovedecká fakulta Karlovej univerzity v Prahe mu udelila titul Doctor honoris causa (Eliáš 1922). Hrabovec (1986, 1988, 1989) a iní (Anonymus 1987; Kaššayová 1986; Vozárová 2010) uvádzajú, že bol prvým čestným členom Československej botanickej spoločnosti. Aj podľa Möllerovej (2010) „*stal se prvním čestným členem Československé botanickej spoločnosti*“. Ale Novák (1962) i Holub (1982) uvádzajú medzi čestnými členmi (ČSBS) na prvom mieste O. Gintla. Bol J. E. Holuby skutočne prvým čestným členom ČSBS?

J. E. Holuby bol dopisujúcim členom Českej botanickej spoločnosti (ČBS) od roku 1916, keďže ČBS uznala jeho veľké zásluhy o botanickú vedu (Eliáš 2022). Českú botanickú spoločnosť založili v bývalej Rakúsko-uhorskej monarchii členovia Botanického ústavu českej Karlo-Ferdinandovej univerzity v Prahe a členovia botanickej sekcie Klubu prírodovedeckého v Prahe na ustanovujúcej schôdzi dňa 17. júna 1912 s cieľom prehlbovať štúdium botanickej vedy (Novák 1962). Jej činnosť vo vojnových rokoch 1914 – 1918 bola obmedzená, keď „*mnozí členové boli zavolaní k vojenskej povinnosti*“. Po prvej svetovej vojne botanická spoločnosť rozšírila svoju pôsobnosť i na Slovensko a stala sa Československou botanickou spoločnosťou (od roku 1919) (Hejný 1982). Na Valnom zhromaždení (VZ) dňa 10. novembra 1919, prvom VZ po vyhlásení Republiky československej v októbri 1918, zmenili pôvodné Stanovy ČBS a Spoločnosť premenovali na Československú botanickú spoločnosť (Novák 1962; Hejný 1982; Hroudá 2012). Spoločnosť mala okrem riadnych aj čestných a dopisujúcich členov. Stanovy ČSBS boli schválené dňa 2. marca 1920 (Hroudá 2012, Obr. 1 na str. 150 a text k nemu na str. 151).

J. E. Holubyho za čestného člena ČSBS zvolili na návrh výboru jednohlasne na prvom riadnom VZ („*valná schůze*“) ČSBS dňa 25. októbra 1920 v Prahe – ako „*evanjelického farára*“ za vynikajúce zásluhy o pokrok botaniky. Prítomných bolo 132 členov a 30 hostí (Anonymus 1921). Na tejto schôdzi prof. K. Domin prednášal o výsledkoch vedeckej botanickej výpravy na Slovensko počas, ktorej navštívil aj Holubyho v Pezinku (Eliáš 2021). Holuby sa rokovania VZ v Prahe osobne nezúčastnil. Predseda spoločnosti (K. Domin) oznámil Holubymu listom zo dňa 30.10.1920 (Eliáš 2022), že bol menovaný čestným členom Čs. botanickej spoločnosti („*v pondělí 25. 10. 1920*“). V rovnakom termíne bol za čestného člena ČSBS zvolený aj prof. dr. B. Němec a za dopisujúceho člena V. Vraný „*ředitel musea v Turčanském Sv. Martině na Slovensku*“ (Anonymus 1921). V prvom zozname čestných členov ČSBS publikovanom v roku 1923 v Preslii je Holuby uvedený na prvom mieste (cf. Membres d'Honneur, Československá botanická společnost v Praze. 1923: 159) nasledovne: „*M. Josef Ludvík Holuby, Docteur honoraire de l'Université Charles à Prague, Pezinek, Slovensko*“ (Anonymus 1923).

V rozpore s uvedenými publikovanými pôvodnými historickými údajmi (informáciami) Novák (1962) uvádza ako prvého čestného člena ČSBS JUDr. Otta Gintla a dátum menovania za čestného člena 10.11.1919. Holub (1982) uvádza, že v období 1912–1952 bolo za vynikajúce zásluhy o botanickú vedu alebo Spoločnosť za čestných členov zvolených celkom 10 osobností, na prvých miestach uvádza O. Gintl (1919), J. E. Holuby (1920), B. Němec (1920), J. Podpěra (1921) a K. Domin (1921).

JUDr. Otto Gintl (1838 – 1921) bol český právnik, politik a „*nadšený botanik amatér*“ (Novák 1962). V rokoch 1914 – 1919 bol podpredsedom Českej botanickej spoločnosti (Novák l.c.). J. E. Holuby sám napísal, že si s Gintlom vymieňal herbárové položky od konca 19. storočia

(Eliáš 2022). Ako písal K. Domin v listoch Holubymu, Gintl daroval viaceré Holubyho položky herbáru Botanického ústavu českej univerzity (Eliáš l.c.). „*Na počesť p. Dra. O. Gintla, zaslužilého místopředsedy a příznivce ČBS ...*“ usporiadali v apríli 1919 večierok, kde si pripomenuli zásluhy oslávenca (Kavina 1920). Mohli by sme predpokladať, že na poslednom VZ ČBS dňa 10.11.1919 bol Gintl menovaný čestným členom za zásluhy pri botanickom výskume Čiech a prácu v ČBS. Zomrel 14. januára 1921. Domin v stručnom nekrológu neuvádza, že bol čestným členom ČSBS. Po jeho smrti bol na základe jeho odkazu Spoločnosti založený Gintlov fond na podporu botanických ciest (Novák 1962). Fond pozostával z akcií. V zozname čestných členov ČSBS, ktorý uverejnili v roku 1925 v Preslii, je na prvom mieste uvedený „+ *M. Otto Gintl, JUDr., avocat, Praha*“ (Anonymus 1925, Membres d'Honneur, p. 133).

Táto zmena v poradí čestných členov v zozname uverejnenom v roku 1925 súvisela s vnímaním histórie botanickej spoločnosti v Československej republike, keď do nej zahrnuli aj obdobie samostatnej existencie Českej botanickej spoločnosti v rokoch 1912–1919 (pozri historické obdobia vývoja ČSBS; Novák 1962; Hejný 1982; Eliáš 2016). Podobne Hrouda (2012) pri hodnotení storočnice Českej botanickej spoločnosti do nej zahrnul aj obdobie ČSBS v rokoch 1919–1939 a 1945–1992. Napriek tomu, že ČBS existovala samostatne len v rokoch 1912–1919, potom počas druhej svetovej vojny v rokoch 1939–1945, keď sa „*Společnost bez změny stanov přejmenovala na Českou botanickou společnost*“ (Novák 1962: 3) a po druhý raz sa stala samostatnou (Hejný 1982: 2). A napokon po vzniku Českej republiky v roku 1993, keď sa opätovne, po tretí raz osamostatnila a existuje až do súčasnosti. Takto sa vníma napr. aj história Botanického ústavu SAV (BÚ SAV) v Bratislave, ktorý vznikol v roku 1963 po rozdelení Biologického ústavu SAV, keď sa začiatok BÚ SAV stotožňuje so založením Laboratória biológie rastlín v roku 1953 a obdobie 1975–1990 Ústavu experimentálnej biológie a ekológie SAV sa považuje za obdobie existencie BÚ SAV (Erdelská et al. 2003; Čiamporová et al. 2003).

Záverom môžem konštatovať, že na základe historických dokladov a publikovaných informácií v prvých rokoch činnosti ČSBS v časopise Preslia, J. E. Holuby bol zvolený za čestného člena ČSBS na valnom zhromaždení Spoločnosti dňa 25.10.1920 v Prahe a je skutočne prvým čestným členom ČSBS.

Literatúra

- Anonymus 1921. Z Československé botanické společnosti. Věda přírodní 2: 72.
- Anonymus 1923. Československá botanická společnost v Praze. Membres d'Honneur. Preslia 2(1922): 159.
- Anonymus 1925. Československá botanická společnost v Praze. Membres d'Honneur. Preslia, 3(1923–1925): 133.
- Anonymus, 1986. Heslo Holuby, Jozef Ludovit. In Encyklopédia Slovenska, II. zv. E–J, p. 369–370. Matica slovenská, Martin.
- Domin, K. 1923. Dr. Josef Ludevít Holuby (* 25. Března 1836, + 15. Června 1923). Věda přírodní 4/7–8: 153–154. (+ dva obrázky na osobitných nečíslovaných stranách).
- Eliáš P. st., 2016. Jubileá Slovenskej botanickej spoločnosti pri SAV. Bull. Slov. Bot. Spoločn. 38: 307–311.
- Eliáš P. st. 2021. Návšteva českých botanikov k J. E. Holubymu v Pezinku (Kedy českí botanici navštívili J.E. Holubyho v Pezinku?). Bull. Slov. Bot. Spoločn. 43: 152–154.
- Eliáš, P. 2022. Korešpondencia K. Domina a J. E. Holubyho (1916–1922) (Čo prezrádzajú listy K. Domina zaslané J. E. Holubymu do Pezinka?). Bull. Slov. Bot. Spoločn. 44: 146–150.

- Erdelská, O., Gašparíková, O. & Zahradníková, K. 2003. History of the origin and development of the Institute of botany of the Slovak academy of Sciences In Čiamporová et al. (eds.), Institute of botany, Slovak academy of Sciences. Fifty years of scientific and research activity (1953 – 2003). Bratislava, p. 11–20.
- Hejný, S. 1982. Historická období ve vývoji Společnosti. In 70 let Československé botanické společnosti. Zprávy Čs. bot. Společ., Mimořádná příloha, Praha. p. 1–6.
- Holub, J. 1982. Členstvo. In 70 let Československé botanické společnosti. Zprávy Čs. bot. Společ., Mimořádná příloha, Praha. p. 16–22.
- Hrabovec, I. 1986. Život a dielo J. L. Holubyho, jeho spolupráca s prírodovedcami. In Vozárová, M. (ed.), Význam osobnosti Dr. h.c. Jozefa Ľudovíta Holubyho v dejinách vedy na Slovensku. Zborník zo seminára pri 150. výročí narodenia, Pezinok, 27. – 29. 5. 1986. Krajské osvetové stredisko, Bratislava. p. 32–41.
- Hrabovec, I. 1988. Jozef Ľudovít Holuby. In Tibenský, J. (ed.) Priekopníci vedy a techniky na Slovensku. 2, p. 881–888. Vydav. Obzor, Bratislava.
- Hrabovec, I. 1989. Galéria búst popredných botanikov na Slovensku. Bull. Slov. Bot. Spoločn. 11: 74–78.
- Hrouda, L. 2012. 100 let České botanické společnosti (1912 – 2012). Živa 4/2012: 150–154.
- Kaššayová, T. 1986. Jozef Ľudovít Holuby 25.3.1836 – 15.6.1923. In Jozef Ľudovít Holuby (1836 – 1923). Súbor 20 pohľadníc. Matica slovenská, Martin, p. 1–12.
- Kavina, K. 1920. Česká botanická společnost. Věda přírodní 1: 30–31.
- Möllerová, J. 2010. Holuby, Jozef Ľudovít. www.botany.cz. Vložené 4. 4. 2010.
- Novák, F. A. 1962. Padesát let Československé botanické společnosti. Preslia 34: 1–30.
- Vozárová, M. (ed.), 1986. Význam osobnosti Dr. h.c. Jozefa Ľudovíta Holubyho v dejinách vedy na Slovensku. Zborník zo seminára pri 150. výročí narodenia, Pezinok, 27. – 29. 5. 1986. Krajské osvetové stredisko, Bratislava. 262 pp.
- Vozárová, M. 2010. Holuby, Jozef Ľudovít. In Vozárová, M. & Šípošová, H. (eds). 2010. Osobnosti botaniky na Slovensku. Pp. 212–215. Veda, Bratislava. 615 pp.

PAVOL ELIÁŠ st.